

Матеріал для гри:

Рука (мука, ріка), лад (сад, лід), день (пень, дань), соло (коло, сало), мир (вир, мур), воля (доля, Валя) і т.д.

ГОЛОСНІ І ПРИГОЛОСНІ ЗВУКИ

ЧИЄ СЛОВО ДОВШЕ?

(гра)

Учасники гри по черзі називають слова. Кожне наступне слово повинно починатися на той же звук, що й попереднє, але мати на один звук більше. Наприклад: голосний *а* (*а, ар, ара, арка, аванс, ангіна, алгебра, аргумент, авторитет, асортимент* і т.д.), приголосний *в* (*в, ви, віл, ваза, вітка, ворона, водопад, вовкодав, водокачка, водопровід, відповідний, відмежований* і т.д.). Виграє той, хто назве найдовше слово, що починається на той або інший звук.

ЗАВДАННЯ-ЖАРТИ

1. Змінивши один приголосний звук на інший, перетворіть свійську тварину, що відзначається впертістю, на птаха.
2. Змінивши один голосний звук на інший, перетворіть дику тварину-ссавця на птаха.
3. Перегрупувавши звуки, перетворіть невеликий ліс на птаха.

СЛОВА-ПЕРЕВЕРТНІ

Перегрупувавши голосні і приголосні звуки, утворіть нові слова від таких слів: *рис, літо, пілот, рамка, ікра, ручка, городи.*

СКОРОМОВКИ

Ведучий зачитує скоромовку або пише її на таблиці. Кожний учасник гри тричі швидко повторює скоромовку. Ті, хто ні разу не обмовиться, одержують три очки.

1. *Сів шпак на шпаківню, заспівав шпак пісню: «Так, як ти, не вмію я, ти не вмієш так, як я».*
2. *Ходить перепел між полукітками зі своїми перепеленятами.*
3. *Наша перепеличка, мала та невеличка, під полукітками розпідпадьомкалась.*
4. *Кипить окріп при Прокопові, як і при Прокописі.*
5. *На семеро саней по семеро в сани посідали самі.*
6. *Три дроворуби на трьох дворах дрова рубують.*
7. *Цить, не плач, спечем калач, медом помажем, тобі покажем, самі з'їмо, тобі не дамо.*
8. *Турок курить люльку, а курка клює крупку; не кури, турку, люльки, не клюй, курко, крупки.*

ЗАГАДКИ-ЖАРТИ

1. *Чого немає у вола, а є в корови, кози, коня?*
2. *Що стоїть посеред Одеси?*
3. *Гора й долина. Що між ними?*
4. *Що серед землі стоїть?*
5. *Чого немає в дині, а є в гарбузах і огірках?*
6. *Чого немає у воді, а є в морях, озерах, ріках?*
7. *Чим відрізняється кафе від кофе?*

ВПИШІТЬ СЛОВА

Впишіть у квадрати слова, що складаються з чотирьох звуків, так, щоб їх можна було прочитати у вертикальному і горизонтальному напрямках.

к	р	о	в
р			
о			
в			
р	у	к	а
у			
к			
а			

ПІРАМІДА

На двох гранях піраміди запишіть слова-іменники, замінивши рисочки буквами. На одній грані слова по-

винні починатися і закінчуватися голосним звуком *а*, на другій — приголосним *т*. У кожному наступному рядку слово повинно мати на одну букву більше, ніж у попередньому.

Складіть самостійно такі піраміди на звуки *о* і *к*.

а – а	т – т
а – а	т – т
а – а	т – т
а – а	т – т
а – а	т – т
а – а	т – т
а – а	т – т

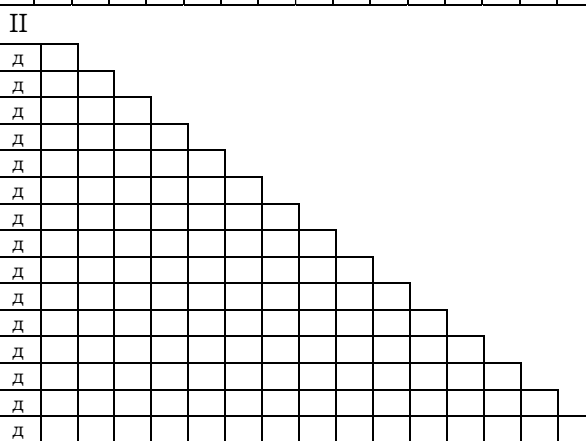
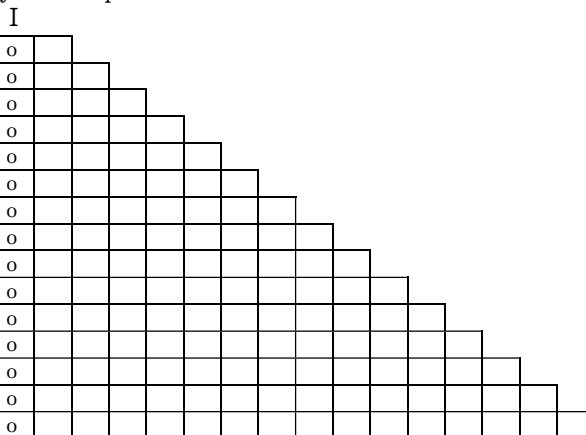
СКЛАДІТЬ МЕТАГРАМИ

Метаграми — це загадки, у яких слова відгадуються шляхом заміни в них однієї букви іншою.

Складіть метаграми на слова: *куб — чуб, глід- слід, липа — лапа, квас — клас.*

СХОДИ

Впишіть слова в клітинки цих сходів. Слова треба добирати такі, щоб у кожному наступному було на одну букву більше, ніж у попередньому. Усі слова в перших сходах повинні починатися голосним звуком *о*, у других — приголосним *д*.

Самостійно складіть такі ж сходи на звуки *а* і *п*.

МЕТАГРАМИ

1. *Він у бурю, в хуртовину виростає біля тину. Коли ж букву замінити, — можна буде в ньому жити.*
2. *Коли я з **д** — расту на гілці, Коли ж із **т** — пливу по річці.*
3. *З **и** я плаваю у морі, З **і** — ловлю мишей в коморі.*

ЛОГОГРИФИ

Логогрифи — це загадки, за умовами яких з певно-

го слова шляхом додавання або відкидання звука (чи складу) утворюється нове слово.

1. Люблять нас усі збирати після дощика в ліску, а як букву **г** відняти, будем плавати в ставку.
2. Дроворуби його мають, ним колоди розбивають; якщо букву пропустити, в річці слід його ловити.

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

ЗАПИШІТЬ В АЛФАВІТНОМУ ПОРЯДКУ

(гра-естафета)

Учасники гри поділені на 2-3 однакові за складом групи. Кожна група має картку із записаними на ній словами й аркуш паперу. Члени кожної групи передають один одному аркуш паперу і картку та виписують з неї по одному слову, ставлячи слова в алфавітному порядку. Перемагає та група, яка першою виконає завдання.

Слова для гри:

Тінь, яблуко, виноград, юннат, бригада, прапор, фаза, арка, цемент, гараж, шершень, наука, домна, робітник, учитель, сокіл, етажерка, жовтень, єдність, їжак, клас, орден, йод, зима, хлопець, чавун, медаль, людина, історія, щоденник.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ АЛФАВІТ

(гра)

Ведучий по черзі підходить до учасників гри і називає ту чи іншу букву. Учень, біля якого зупинився ведучий, продовжує алфавіт. Той, хто продовжує алфавіт правильно, стає ведучим. Учень, який не зумів в алфавітному порядку назвати букви, виходить із гри. Перемагає учасник, який жодного разу не помилився.

Гру можна ускладнити, пропонуючи називати букви алфавіту у зворотному порядку (наприклад: *и — зе, же, є, е* і т. д.).

ВПИШІТЬ СЛОВА

I. Впишіть у вертикальні ряди клітинок слова, що означають назви людей за професією, в алфавітному порядку (так, щоб середнє слово починалося буквою *о*).

II. Впишіть у вертикальні ряди клітинок в алфавітному порядку іменники, що означають назви птахів.

I

				о				
а	а	я	і		а	а	я	а
р	р	р	й	я	р	к	р	р
				р				

II

				с
у	н	ч	а	л

ХТО ШВИДШЕ!

(гра)

Учасники гри записують до зошитів самостійно дібрані слова так, щоб другі або треті букви в них

йшли в алфавітному порядку (наприклад: *палац, зброя, автомобіль* і т. д.). Гру можна ускладнити, називаючи букви врозбивку (наприклад: *же — ужиток, азарт*). Виграє учень, який першим запише слова.

ЗНАЙДІТЬ ПОМИЛКИ

Учні одержали завдання записати в алфавітному порядку прізвища видатних українських письменників і акторів.

Сашко записав ці прізвища в такій послідовності: П.А. Грабовський, М.К. Заньковецька, І.Я. Франко, І.П. Котляревський, Г.Ф. Квітка-Основ'яненко, М.Л. Кропивницький, М.М. Коцюбинський, О.Ю. Кобилянська, Леся Українка, Панас Мирний, І.К. Тобілевич (Карпенко-Карий), П.К. Тобілевич (Саксаганський), М.К. Тобілевич (Садовський), Т.Г. Шевченко.

Які помилок припустився Сашко? Знайдіть їх і правильно запишіть список прізвищ.

ЗАГАДКИ

1. Якого звука немає в словах віршів Т.Г. Шевченка «Заповіт», «Якби ви знали, паничі...» Чим це пояснюється? 2. Який сполучник треба поставити між двома п'ятьма буквами алфавіту, щоб утворити назву людини похилого віку? 3. Яке трискладове слово об'єднує 32 букви?

ЗВУКИ І БУКВИ

ХТО БІЛЬШЕ!

(гра)

Ведучий називає звук. Учасники гри повинні за певний час (3 хв) записати якнайбільше слів, до складу яких входить цей звук. Для гри використовуються звуки [н'], [л'], [йе], [й], [ц'], [дз'], [дж], [ф] та ін. (напр.: *дз — дзвін, дзиґа, дзеркало* і т. д.)

Переможцем виходить той, хто дібрав найбільше слів із пропонованим звуком.

Можливий і такий варіант гри: учасники повинні записати за певний час якнайбільше слів, що починаються трьома приголосними (*страх, справа, вправа, втрата* і т. ін.).

СКІЛЬКИ ЗВУКІВ?

(гра)

Кожному учасникові гри наперед зараховують п'ять очок. Ведучий зачитує слова, учні записують їх у три колонки: 1) слова, у яких звуків більше, ніж букв; 2) слова, у яких букв більше, ніж звуків; 3) слова, що мають однакову кількість букв і звуків. Потім учасники гри міняються зошитами і перевіряють записи. За кожну помилку знімається одне очко. Перемагає той, у кого після останнього туру залишиться найбільше очок.

Слова для гри:

Ім'я, її, джміль, їсть, люди, льон, гедзь, н'ять, льох, армія, з'єднання, юний, б'ють, щиро, бджола.

ЗАВДАННЯ

1. Не змінюючи кількості букв, додайте до слів *іду, а, ар* один звук, щоб утворилися нові слова.

2. Запишіть п'ять слів, у яких три звуки передаються п'ятьма буквами, та п'ять слів, у яких чотири звуки передаються трьома буквами.

3. Знайдіть звук, спільний для слів: а) *юрист, м'яч, в'їзд, порт'єра, пір'я*; б) *атом, в'яз, змія, ява, теля*; в) *в'юн, ллють, луг, кенгуру, люди, б'ють*.

4. Змінивши один звук, перетворіть рослину на комаху, що нагадує бджолу.

5. Із звуків слова *космонавт* утворіть якнайбільше слів.

6. Відкинувши один звук, перетворіть маленьку комаху на морського рака.

7. Знайдіть слова, які б мали такі значення під час читання:

зліва направо:	справа наліво:
а) листяне дерево	геометрична фігура
б) гул голосів	чарівник
в) площа для сільськогосподарських робіт	домашня тварина
г) розряд речей за якістю	канат
д) злак	молочний продукт
е) синонім прислівника	синонім прислівника
<i>тепер</i>	<i>тепер</i>

ЛАНЦЮЖОК

(гра)

Ведучий називає слово. Учасники гри повинні протягом певного часу (2-3 хв) записати якомога більше слів так, щоб кожне наступне слово починалося двома звуками попереднього (*вітчизна — надія — ялина — намет — етажерка — карабін — інженер — ерудиція — явір* і т.ін.). Виграє той, хто за цей час правильно напише найбільше таких слів.

ХТО ВІН?

Із букв першої колонки утворіть прізвище видатного російського винахідника, із букв другої — назву його винаходу. Записавши ці слова в колонки, впишіть між них букви так, щоб утворилися слова з п'яти букв — іменники.

в --- а
о --- і
о --- р
п --- о
п --- д

НАЗВІТЬ СЛОВА

1. Слово-іменник з чотирьох букв, що означає великий водяний простір, а без першої букви — дієслово третьої особи однини на означення польових робіт. 2. Слово з чотирьох букв і звуків, що є синонімом до іменника *незалежність*. Без першого звука — коротке жіноче ім'я. 3. Комаха, що нагадує бджолу. Без першого злитого звука, позначуваного двома буквами, — метелик, гусінь якого псує шерстяні речі. 4. Одне слово складається з трьох звуків, позначених трьома буквами, і означає рух; друге слово складається з тих же трьох і ще одного звука, на письмі позначається трьома буквами і теж означає рух.

ВПИШІТЬ СЛОВА

У горизонтальні рядки квадрата впишіть букви так, щоб можна було прочитати слова-іменники, до складу яких входять три звуки *о*.

	о		о		о	
	о		о		о	
	о		о		о	
	о		о		о	
	о		о		о	
	о		о		о	

ВІДПОВІДІ НА ЗАВДАННЯ

УТВОРІТЬ НОВЕ СЛОВО

1. Лука, млинок, буряк, сміх, буквар, їжак, базар, пара, осуд, кобзар, клин, смак, улан, злак, дрезина.

2. Тир, оса, башта, жити, оре, комір, пара, хор, він, тара, урок.

ЗАВДАННЯ-ЖАРТИ

1. Осел — орел. 2. Лань — лунь. 3. Лісок — сокіл.

ЗАГАДКИ-ЖАРТИ

1 — приголосний звук «к».

2 — е; 3 — й; 4 — м; 5 — г, р; 6 — р; 7 — а.

ВПИШІТЬ СЛОВА

Кров Рука
Роса Удав
Осел Кава
Валя Араб

ПІРАМІДА

Ада, арфа, атака, анкета, алгебра, антилопа, апаратура.

Тут, торт, томат, трепет, танкіст, трафлет, транспорт.

МЕТАГРАМИ

1. Замет — намет.

2. Плід — пліт.

3. Кат — кіт.

ЛОГОГРИФИ

1. Гриби — риби. 2. Клин — лин.

ВПИШІТЬ СЛОВА

1. Кухар, лікар, муляр, водій, оленяр, пекар, рибак, скляр, токар.

2. Нанду, орлан, павич, галка, сокіл.

ЗАГАДКИ

1. Звука *ф*, який уживається переважно в словах іншомовного походження. 2. *Д — і — д*. 3. Азбука.

СКІЛЬКИ ЗВУКІВ

1. Ім'я, її, армія, юний, щиро.

2. Джміль, льон, гедзь, льох, бджола.

3. Їсть, люди, п'ять, з'єднання, б'ють.

ЗАВДАННЯ

1. Іду, я, яр.

2. Ллють, дзьоб, гудзь, день, ссуть; в'яз, куц, ява, щур, яма.

3. а) — й; б) — а; в) — у.

4. Хміль — джміль.

5. Коса, сом, мак, скат, сват, авто, нота, смак.

6. Комар — омар.

7. Бук, гам, тік, сорт, рис, зараз.

(Куб, маг, кіт, трос, сир, зараз).

ХТО ВІН?

Попов — радіо.

Пекар, отара, парад, овочі, вікно.

НАЗВІТЬ СЛОВА

1. Море — оре.

2. Воля — Оля.

3. Джміль — міль.

4. Іду — іду.

ВПИШІТЬ СЛОВА

Водовоз, колосок, колобок, хоровод, поворот, молоко.